

**Методичні рекомендації щодо викладання
української мови для 5–6 та 7–11 класів
у закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами
національних меншин у 2023/2024 н.р.**

У 2023/2024 навчальному році вивчення української мови здійснюватиметься:

- у **5–6 класах** за такими модельними програмами: «Українська мова для класів з навчанням молдовською мовою. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Свінтковська С.А., Верготі Л.Т., Ткаченко С.І., Цимбал Т.В.), «Українська мова для класів з навчанням румунською мовою. 5 – 9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Фонарюк Т.І., Кульбабська О.В., Філіп Ю.Л., Костіна-Кніжницька А.В., Сиротюк О.М.), «Українська мова для класів з навчанням угорською мовою. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Гнаткович Т. Д., Шумицька Г. В., Борисова Є. Е., Лукач А. Ю.), «Українська мова для класів з навчанням угорською мовою. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори-укладачі Черничко С. С., Певсе А. А., Кордонєць О. О., Барань Є. Б., Чонка Т. С, Павлович Ю. П., Беца С. Д., Кантор С. І., Кейзі-Бак С. В., Копас І. А., Павлович О. М., Стець М. М., Чейке О. С.), рекомендованими наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (програми розміщені на офіційному вебсайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-kl>);

- у **7–9 класах** за навчальними програмами, затвердженими наказом МОН України від 07.06.2017 № 804 «Про оновлені навчальні програми для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів» зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698 (програма розміщена на офіційному вебсайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/navchalni-programi-5-9-kl>);

- у **10–11 класах** за навчальними програмами, затвердженими наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407 «Про надання грифу МОН навчальним програмам для учнів 10–11 класів закладів загальної середньої освіти» зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698 (Програми розміщені на офіційному вебсайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>).

Звертаємо увагу на те, що **модельні програми для 5-6 класів** мають бути конкретизовані в **програмах** на рівні закладу освіти. На основі обраної модельної програми учитель розробляє навчальну програму предмета, інтегрованого курсу (у тому числі білінгвальних курсів).

Навчальна програма повинна містити:

- 1) опис результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено Державним стандартом та/або відповідною модельною програмою;
- 2) розподіл навчальних годин на вивчення кожного тематичного блоку з урахуванням очікуваних результатів навчання, визначених навчальною програмою;
- 3) опис видів навчальної діяльності.

Розробляючи навчальну програму, **педагоги можуть вносити зміни** у пропований модельною навчальною програмою зміст навчального предмета/ інтегрованого курсу, відповідно до підготовленості класу, регіональних особливостей, робочого навчального плану школи, необхідності своєчасного реагування на конкретні умови, у яких відбувається освітній процес, зокрема: *доповнювати зміст програми, включаючи регіональний компонент; розширювати/поглиблювати або ущільнювати зміст окремих елементів (розділів, тем, модулів тощо) програми, зважаючи на потреби учнів, матеріально-технічне забезпечення закладу освіти, запити батьків, громади тощо; доповнювати тематику практичних/творчих робіт; вилучати окремі питання з метою уникнення надмірної деталізації змісту навчального матеріалу. Загальний обсяг таких змін може досягати 20%*. Також учитель може змінювати послідовність вивчення тем, не порушуючи логічної послідовності досягнення результатів навчання.

Навчальна програма структурується за зразком модельних програм, затверджується педагогічною радою закладу освіти.

Учитель складає календарне планування відповідно до навчальної програми. Календарно-тематичне планування здійснюється педагогом у довільній формі й може бути об'єднано з навчальною програмою в один документ (Додаток до листа МОН України від 19.08.2022 р. № 1/9530-22).

**Рекомендовані види робіт з української мови у 5–6 класах
у закладах загальної середньої освіти
з навчанням мовами національних меншин****

Семестри	5 клас		6 клас	
	I	II	I	II
Діагностування (у різний спосіб) прогресу набуття учнями знань і компетентностей)	4	4	4	4
1. Сприймає усну інформацію на слух / Аудіювання				
<i>аудіювання</i>	1	1	1	1
2. Усно взаємодіє та висловлюється / Говоріння *				
<i>діалог*</i>	1	-	1	-
<i>усний переказ*</i>	1	-	1	-
<i>усний твір*</i>	-	1	-	1
3. Сприймає письмові тексти/ Читання				
<i>читання вголос*</i>	1	-	1	-

<i>читання мовчки</i>	-	1	-	1
4. Письмово взаємодіє та висловлюється / Письмо				
<i>списування</i>	1	-	-	-
<i>переказ</i>	1	1	1	1
<i>диктант</i>	1	1	1	1

* Види діяльності, перевірка яких здійснюється індивідуально протягом семестру (на розсуд учителя); для них не виділяються окремі уроки.

Під час оцінювання загальних результатів, які прописані в Стандарті й у Свідощті досягнень учня/учениці 5-6 класів, РЕКОМЕНДУЄМО враховувати оцінки за такі види робіт**:

I семестр	II семестр
1. Аудіювання 2. Говоріння – діалог 3. Читання – читання вголос 4. Письмо – списування + письмовий переказ + диктант (одна оцінка, яка є середнім арифметичним за виконані роботи)	1. Аудіювання 2. Говоріння – усний переказ 3. Читання – читання мовчки 4. Письмо – письмовий переказ + диктант (одна оцінка, яка є середнім арифметичним за виконані роботи)
Оцінки за списування, переказ, диктант не враховуємо в тематичні	

**Таблиці мають рекомендаційний характер. Учитель може ставити оцінки за обов'язкові групи загальних результатів (аудіювання, говоріння, читання, письмо) на основі різних видів робіт (зазначених у навчальних програмах) або на основі спостереження за поступом учнів протягом семестру. Кількість і види таких робіт на семестр учитель може планувати самостійно.

Оцінки за «Аудіювання», «Говоріння», «Читання», «Письмо» ураховуються в семестровий бал.

Оцінка за письмовий твір/переказ з української мови є середнім арифметичним за зміст і грамотність, яку виставляють у колонці з датою написання роботи (надпис у колонці «Твір», «Переказ» не робиться).

Основними видами письмових робіт з української мови є:

- класні й домашні вправи (кількість домашніх вправ – одна або дві (на розсуд учителя), але не більше двох; якщо ж уроки спарені, то для виконання вдома пропонується дві або три вправи);
- словникові диктанти (кількість слів у словниковому диктанті:
  - 12 – у 5 класі,
  - 24 – у 6–8 класах,
  - 36 – у 9–10 класах,
  - 48 – в 11 класі);
- навчальні диктанти, твори й перекази;

- самостійні роботи;
- тестові завдання (як відкритої, так і закритої форми);
- складання таблиць, схем, написання конспектів (у старших класах), робота зі словниками та інші види робіт, передбачені чинними програмами.

Аналіз контрольних письмових творів і переказів, а також контрольних диктантів виконують у робочому зошиті.

Акцентуємо увагу, що в разі відсутності учня/учениці на одному зі спарених уроків під час написання контрольного твору, переказу рекомендуємо дати індивідуальне завдання, визначене вчителем. Зазначене завдання виконується учнем/ученицею під час уроку.

Тематичну оцінку виставляємо на підставі поточних оцінок (оцінки за ведення зошита не враховуємо у 5-6 класах).

Семестрове оцінювання у 5-6 класах здійснюється на основі результатів тематичного оцінювання та результатів контролю груп загальних результатів навчання (аудіювання, говоріння, читання, письмо), відображених у Свідоцтві досягнень.

Річне оцінювання у 5-6 класах здійснюється на основі загальних оцінок результатів навчання за I та II семестри. У Свідоцтві досягнень у графі «Рік» ставиться одна оцінка – загальна оцінка результатів навчання за рік. Оцінки за групи результатів навчання у графі «Рік» не виставляються, оскільки вони мають бути враховані в оцінках за семестри.

**Фронтальні та індивідуальні види контрольних робіт
з української мови в закладах загальної середньої освіти
з навчанням мовами національних меншин у 7–9 класах**

	7 кл.		8 кл.		9 кл.	
	I	II	I	II	I	II
Фронтальні види контрольних робіт						
Перевірка мовної теми	3	3	2	2	2	2
Письмо: переказ	1	1	1	1	1	1
твір	-	1	1	1	1	1
Правопис: диктант	1	1	1	1	1	1
Аудіювання	-	1	-	1	-	1
Читання мовчки	1	-	1	-	1	-
Індивідуальні види контрольних робіт						
Говоріння: діалог	1	-	1	-	1	-

усний переказ	1	-	1	-	1	-
усний твір	-	1	-	1	-	1
читання вголос	-	1	-	1	-	1
Перевірка зошитів	4	5	4	5	4	5

**Фронтальні та індивідуальні види контрольних робіт
з української мови в закладах загальної середньої освіти
з навчанням мовами національних меншин у 10-11 класах**

	10 клас		11 клас	
Фронтальні види контрольних робіт				
	I	II	I	II
Перевірка мовної теми	2	2	2	2
Письмо: переказ	1	1	1	1
Твір	1	-	1	-
Диктант	1	1	1	1
Аудіювання	-	1	-	1
Читання мовчки	1	-	1	-
Індивідуальні види контрольних робіт				
Говоріння: діалог	1	-	1	-
усний переказ	1	-	1	-
усний твір	-	1	-	1
Перевірка зошитів	4	5	4	5

У разі відсутності учня/учениці рекомендуємо учителю скористатися такими нормативними документами:

1) наказ МОН № 290 від 01.04.2022 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року»;

2) наказ МОН № 289 від 01.04.2022 р. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів/учениць 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти.

Інформацію щодо оцінювання навчальних досягнень учнів/учениць 7–11 класів та методичних рекомендацій зазначено в «Дорожній карті вчителя мовно-літературної галузі: інструментарії оцінювання (для 5–6 та 7–11 класів закладів загальної середньої освіти)» за редакцією Т. Гнаткович, О. Котусенко, О. Опачко.

В умовах воєнного стану формат освітньої діяльності в Україні відбувається в офлайн чи в змішаному режимі та потребує технічного забезпечення й індивідуального планування, а саме: складання календарно-тематичного плану, у якому пред-

ставлені теми для самостійної роботи і теми, які вимагають пояснення вчителя; обов'язкова робота з матеріалом підручника; для уникнення перевантаження учитель забезпечує учнів/учениць доступними та цікавими завданнями.

*За редакцією
Т. Гнаткович, О. Котусенко, О. Опачко*